

3. Пикельная В.С. Теоретические основы управления: школоведческий аспект.- М. : Педагогика, 1990.-175 с.

4. Сухомлинский В.А. Сто советов учителю.-.:Рад.шк.,1988.- 304с.

Лоштун О.Б.,

асистент,

Криворізький ДПУ

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЇ

В статье рассматриваются основные составляющие профессиональной компетентности будущих учителей технологии путем введения в учебный процесс специальных тренингов самопознания.

In the article the basic constituents of professional competence of future teachers of technology are examined by introduction to the educational process of the special trainings of self-knowledge.

Актуальність проблеми формування професійної компетентності зумовлена розширенням зовнішньоекономічних зв'язків України, посиленням процесу вивчення світового досвіду та його адаптації до соціально-економічних умов нашого суспільства. Комплекс знань, умінь та навичок з трудового навчання стає однією з важливих вимог підготовки фахівців в умовах Болонського процесу.

У сучасній науковій психолого-педагогічній літературі поняття „компетентність” визначається як готовність на високому професійному рівні виконувати свої посадові та фахові обов'язки відповідно до сучасних теоретичних та практичних надбань і досвіду, наближених до світових вимог та стандартів.

Компетентність, на думку експертів Ради Європи, передбачає спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні та соціальні потреби; комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок [2]. Українська освіта починає оперувати поняттям „компетентність” в тому сенсі, які пропонують європейські країни [6].

Поняття „компетенція” вперше стала вживатися в США в 60-ті роки в контексті діяльнісного навчання, мета якого – готувати спеціалістів, здатних конкурувати на ринку праці. Спочатку „компетенції учнів” розглядалися як

прості практичні навички, що формувалися в результаті автоматизації знань, пізніше компетенції перетворилися в одиниці навчальної програми.

Етимологічний словник української мови дає поняття „компетенція” як відповідність, узгодженість, пов’язане з compete – разом домагатися, прагнути [3].

Професійна компетентність розглядається нами як єдність знань, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності та досвіду, що передбачає не лише володіння необхідними практичними вміннями і техніками, а й наявність у фахівця розвинутого поля професійних смислів, що великою мірою зумовлюють творчий характер професійної діяльності педагога.

Компетентнісний підхід у викладанні дисциплін профорієнтаційного напрямку є досить новим, але у разі його успішної реалізації є засобом забезпечення студентів корисними знаннями, необхідними для успішного досягнення цілей в реальних життєвих умовах.

Розглянемо основні складові професійної компетентності.

На початковому періоді навчання у ВНЗ у процесі роботи зі спеціальними текстами відбувається становлення когнітивної компетентності студентів. Стимулює розвиток когнітивної компетентності внутрішній конфлікт, який виникає у більшості студентів на початкових стадіях оволодіння професією. Його суть полягає у зіткненні теоретичних знань, що студент отримує у процесі навчання, та буденного знання, сформованого на базі життєвого досвіду. У разі ефективного управління з боку викладача цей конфлікт призводить не лише до ефективного засвоєння теоретичних знань, а й створює підґрунтя для формування особистісного професійного знання, смислу. Невирішення конфлікту в подальшому перешкоджає розвитку професійної свідомості, ідентифікації, призводить до професійної невпевненості, нездатності до творчого застосування різноманітних технологій, до догматичного, авторитарного стилю роботи.

На другому етапі розпочинається процес „занурення” студентів у контекст майбутньої професійної діяльності. Відбувається перехід від „значеннєвого” рівня розвитку професійної свідомості на рівень смислів за умови сформованості наступної складової професійної компетентності – операціональної. Вона передбачає оволодіння необхідними професійними вміннями та техніками. Тут першочергове значення набуває діяльність не в

замкненій навчальній ситуації, а в ігровій, де моделюється зміст та структура майбутньої професійної діяльності.

Студент опиняється в ситуації, коли сформована система значень є недостатньою для розв'язання професійних завдань, аналізу практичних ситуацій, виконання програми практики, оскільки механічне використання готових теоретичних схем часто виявляється неефективним. Це спричиняє внутрішній конфлікт, який може призвести до розчарування у собі та у своїй професії, незадоволеності процесом навчання, викладачем, який „не може навчити правильно діяти у будь-якій практичній ситуації”.

Розв'язанню даного конфлікту сприяє грамотне застосування активних методів навчання, передусім ігрових, а також розв'язування та аналіз конкретних педагогічних ситуацій, які потребують інтерпретації, висловлювань, вчинків.

Крім того є необхідність організації педагогічних, технологічних, виробничих практик з чітким формулюванням їхніх цілей та завдань, обов'язковим аналізом та обговоренням результатів. Обов'язково повинно аналізуватися не лише професійні, але й особистісні ускладнення студентів. Отже, керівники практики повинні орієнтувати студентів не тільки на чітке виконання програми практик, але й на рефлексію власної діяльності, постійний самоаналіз.

На третьому етапі підготовки майбутніх педагогів домінує діяльність максимально занурена у контекст майбутньої професії – педагогічна практика, підготовка кваліфікаційних робіт. У цей час відбувається зіткнення навчальних і професійних смислів, що може призвести до внутрішнього конфлікту. Успішне його розв'язання можливе за умови наявності у студентів такої складової професійної компетентності, як комунікативної.

Згідно поглядів О.М. Казарцевої, комунікативна компетенція – це знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та породження власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування [4].

Основною характеристикою комунікативної компетентності фахівця-педагога є не стільки наявність теоретичних знань та сформованість відповідних комунікативних прийомів, скільки розвинуті як професійні смисли – особистісне професійне знання, професійне ставлення до учня,

професійні ідеали, норми, цінності, смислоутворюючі мотиви професійної діяльності, так і розвинену особистісну професійну рефлексію.

Формування комунікативної компетентності майбутнього професіонала-педагога передбачає зміщення акцентів на особистісне зростання студентів, їх самопізнання та саморозвиток, що здійснюється як у базових навчальних курсах, так і шляхом введення у навчальний процес спеціальних тренінгів самопізнання та особистісного зростання.

Тренінг постає як метод цілісного, інтегрованого впливу на особистість з метою розвитку самосвідомості та професійних вмінь. Ця форма роботи сприяє вирішенню таких загально педагогічних проблем, як мотивація навчання, активність в процесі навчання. Крім того відбувається корекція самооцінки, самоствалення, окремих аспектів системи стосунків суб'єкта з оточуючими. Під час тренінгу кожний студент має можливість досліджувати, порівнювати, отримувати нові знання – не формальні, а рефлексивні, що пройшли через досвід суб'єкта. Нижче пропонується фрагмент тренінгу „Мудрість янголів”, який ми використовували на лабораторному занятті з дисципліни „Профорієнтація та методи профорієнтаційної роботи” на 5 курсі технолого-педагогічного факультету.

Мета тренінгу: розвиток здатності адекватно і повно сприймати та оцінювати себе та відносини, що склалися з учнями; підвищення професійної само ідентичності, компетентності у спілкуванні; розвиток професійної спрямованості учасників.

Завдання 1.

Поміркуйте, будь ласка, та запишіть, як можна продовжити фразу „Професія вчителя є ...”. А тепер протягом п'яти хвилин письмово викладіть у 10 варіантах. Наприклад: „Професія вчителя є мало оплачуваною” або „Професія вчителя добра тим, що є 2-місячна відпустка”.

Осталася хвилинка, вам необхідно завершувати роботу.

Подивіться на ваші твердження, розділіть їх на дві групи: перша – ті, що вас задовольняють, друга – які ні.

Подивіться, яких тверджень більше – позитивних чи негативних. Виберіть ті, які здатні змінити ви самі.

Завдання 2.

Зараз я пропоную вам звернутися до власного життєвого досвіду. Уявіть, що ви знаходитесь перед великим сучасним супермаркетом. У ньому три поверхи: на 1-му продаються товари із свідомим браком, низької якості;

на 2-му – звичайні товари середньої ціни та якості; на 3-му поверсі продаються найкращі товари, якісні, добротні, шикарні речі.

На якому поверсі ви би купили товар? (Відповідають по черзі.)

Коли ми отримуємо професію, ми завжди хочемо, щоб вона відповідала „третьому поверху” - була престижною, добре оплачуваною, соціально захищеною тощо. Але, на жаль, в житті так не буває. Кожна професія унікальна. В ній щось є від 1-го, 2-го та 3-го поверхів. І ваша професія не виключення. В ній є те, що вам подобається, і те, щоб ви хотіли змінити.

Завдання 3.

Робота проходить в групах по 5-6 чоловік.

Подивіться на ті твердження, які ви в змозі змінити, та виберіть 2 висловлювання, які є для вашої групи більш менш спільними. Пропоную вам прорекламувати їх з метою їх продажу – тобто необхідно знайти в них позитивні моменти і розповісти про них так, щоб іншим групам захотілося б їх купити. Час для роботи 10 хвилин.

Процедура. Один студент з групи представляє рекламу. Виступ кожної групи.

Обговорення: Чи легко вам було виконувати цю роботу? В чому складність? Побачили ви щось нове в твердженнях? Наскільки ви їх приймаєте?

На завершення послухайте притчу, яка, можливо, допоможе вам по-новому подивитися на проблеми.

Притча про двох янголів

Один раз по землі подорожували два ангели: старий і молодий. В один з вечорів, утомлені й знесилені, вони попросилися на нічліг у будинок до багатой людини. Він пустив мандрівників, але, будучи скупкою й негостинною людиною, надав їм нічліг у сараї.

Там було холодно, темно, сиро. Незважаючи на втому, молодий ангел довго не міг заснути. А коли йому все-таки вдалося поринути в сон, його раптом розбудив якийсь шум.

Прокинувшись, він побачив, що старий ангел старанно зашпаровує діру в стіні. Молодий ангел був здивований, він кілька разів пропонував старому кинути цю справу й постаратися відпочити перед майбутньою дорогою, але одержував завзяту відмову.

Ранком молодий ангел, не приховуючи цікавості, запитав у старого:

- Навіщо ти допоміг цій людині, адже він так погано обійшовся з нами?
- Не все є тим, чим здається, - відповів його супутник.

Наступного вечору, підшукуючи нічліг, мандрівники зупинилися в будинку бідної людини. Хазяїн радо зустрів їх, поділився своєю вечерею й навіть надав єдине ліжко в будинку, а сам із дружиною пішов у сарай.

Ранком ангелів розбудив лемент хазяїна й плач його дружини. Виявилось, що в цю ніч померла їхня корова - єдина годувальниця й надія родини.

Молодий ангел, випробовуючи крайній подив, звернувся до старого:

- Чому ти не допоможеш бідним? - сказав він. - Минулого разу ти допоміг тому, хто так погано обійшовся з нами, а цього разу ти не дієш, коли у твоїх силах урятувати цю родину?

На що старий ангел відповів:

- Не все є тим, чим здається!

Продовжуючи подорож, молодий ангел ніяк не вгамовувався, він дорікав старому ангелу, обвинувачував його й не міг упокоритися із тим, що трапилось.

- Не все є тим, чим здається, - відповів втретє старий ангел. - У минулу ніч, коли ми були в будинку в багатій людини, я побачив у стіні сараю скарб - і замурував його, щоб той не дістався хазяїнові будинку. А в цю ніч приходила смерть за дружиною бідняка, і я відкупив її, віддавши корову.

Потрібно пам'ятати, що немає у світі поганого й гарного. Все залежить від того, як ти на це дивишся.

Ми вважаємо, що групова форма аналізу та осмислення змісту і проблем педагогічної діяльності, пов'язаної з вибором професії має незаперечні переваги перед індивідуальною, оскільки розширює поки що обмежений практичний досвід студентів завдяки збагаченню досвідом товаришів. Організовані таким чином заняття виконують і пропедевтичну функцію, запобігаючи негативним психолого-педагогічним явищам, адже вони розвивають у студентів здатність бачити педагогічну проблему, можливі шляхи її вирішення, обирати з них найбільш оптимальний.

Список використаних джерел

1. Вачков И.В. Психология тренинговой работы: Содержательные, организационные и методические аспекты ведения тренинговой группы. – М.: Эксмо, 2007.- 207с.

2. Дубчак О., Покладова В., Стефаненко Н. Психологічні умови формування «гнучкої» особистості // Нові напрями творчого розвитку особистості школяра. Матеріали доповідей та повідомлень науково-практичної конференції. – К.: Либідь. - 2006. – С. 20-21.

3. Етимологічний словник української мови. – К.: Наукова думка, 1985. – 456с.

4. Казарцева О.М. Культура речевого об'єднання: теорія і практика навчання. – М.: Просвещение. - 1999. – 79с.

5. Пряжников Н.С. Професійне і особистісне самоопределення. — М.: Изд-во «Институт практической психологии»; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 164с.

6. Стратегія формування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С, 2003. – 87с.

7. Яблонська Т.М. Тренінг педагогічної рефлексії як засіб розвитку педагогічної самосвідомості // Психолого-педагогічна наука і суспільна ідеологія: Матеріали методологічного семінару Академії педагогічних наук України, 12 листопада 1998 р. – К.: Гнозис, 1998. – С. 491-495.

Гура Л.В.,
асистент,
Криворізький ДПУ

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ СТУДЕНТІВ ЯК УМОВА КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЇ

В статті розглядається питання вивчення проблеми розвитку професійного інтересу студентів як одна з умов компетентності вчителя технології.

The question of study of problem of development of professional interest of students as one of terms of competence of teacher of technology is examined in the article.

Проблема інтересу до навчання не нова, його значення утверджували багато дидактів минулого, головну функцію його всі вбачали в тому, щоб наблизити студента до навчання, заохотити так, щоб навчання стало бажаним. Так, Ж.Ж. Руссо, спираючись на інтерес вихованця до оточуючих його предметів і явищ, намагався побудувати доступне і приємне навчання. К.Д. Ушинський бачив в інтересі основний внутрішній